

ДО
Г-ЖА ВИОЛЕТА КОРИТАРОВА-КАСАБОВА
МИНИСТЪР НА РЕГИОНАЛНОТО РАЗВИТИЕ
И БЛАГОУСТРОЙСТВОТО

С Т А Н О В И Щ Е

Относно: Обществени консултации на Проект на Закон за водоснабдяването и канализацията, публикуван на 21.11.2024 г. в Портала за обществени консултации

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО КОРИТАРОВА - КАСАБОВА,

В поредица годишни доклади за дейността си до Народното събрание на Република България омбудсманът многократно отправя препоръки във връзка с необходимостта от приемането на **нов Закон за водоснабдяването и канализацията, който:**

1. Да гарантира правото на потребителите на достъп до качествена услуга на икономически обоснована цена, обвързана с разходите за доставянето ѝ;
2. Да предвиди бърза и ясна процедура за прилагане на по-ниска цена на водата, когато не отговаря на нормативните изисквания за качество;
3. Да предвиди мерки за подпомагане на уязвими групи граждани;
4. Да гарантира ефективен контрол върху дейността на ВиК операторите;
5. Да определя социалната поносимост на цената на ВиК услугите на базата на надеждни данни и съобразно доходите на домакинствата.

Тези препоръки се базират на системен анализ на проблемите, които гражданите адресират до институцията на омбудсмана в своите жалби. Само в периода 2020 г. - 2023 г. общият брой на жалбите се е увеличил с 48%, като на първо място са сигналите срещу лошото качество на водоснабдителните услуги (42,23%), следвани от високи цени (22,68%), правото на достъп до услугата (12,26%), начисляване на разход вода „общо потребление“ (6,74%) и т.н.

Въз основа на всички отправени препоръки в посочения период и с цел защита правата на българските граждани предлагаме на Вашето внимание следното становище по предложения проект на Закон за водоснабдяването и канализацията (Проект), обявен за обществено обсъждане в периода 21.11.2024 г. – 05.12.2024 г.

На първо място, институцията на омбудсмана поддържа изцяло представените становища в хода на предишни обсъждания, проведени през м. април 2023 г. и м. юни 2024 г.

На второ място, считаме че важно условие за подобряване на предоставените услуги в сектора е приемането на законодателство, което да отчита в пълен обем наличните проблеми и предизвикателства въз основа на ясна оценка на постигнати предходни резултати. Настоящият Проект е базиран на Стратегията за развитие и управление на ВиК в Република България за периода 2014-2023 г., **но от документа не става ясно направен ли е анализ на резултатите от прилагането на Стратегията, предвид настоящото критично състояние на ВиК сектора.** Към Проекта няма представен правен, икономически, социален и технически анализ относно проведената до момента водна реформа в страната, по специално по отношение на:

- изпълнението на стратегически цели, заложи в Стратегията, а именно: ВиК отрасълът да отговоря на националните и европейски изисквания, да е екологосъобразен, финансово и технически жизнеспособен, цените на ВиК услугите да са социално поносими за потребителите и качеството на услугите и ефективността на ВиК операторите да съответстват на добрите европейски практики;

- постигнатите резултати от въвеждането на единната цена на ВиК услугите;

- изпълнението на заложените дългосрочни нива на показателите за качество от ВиК операторите като: непрекъснатост на водоснабдяването; аварии по водопроводната мрежа; общи загуби във водоснабдителните системи; налягане във водоснабдителната система; рехабилитация на водопроводната мрежа; активен контрол на течовете; ефективност на изграждане на водомерното стопанство и др.

Очевидна е необходимостта не само от нов закон, но и от нова Стратегия за развитие и управление на ВиК в Република България, която да предложи действащи решения за излизане от водната криза и ефективна защита на интересите на крайните потребители.

Относно Проекта изразяваме следното становище:

чл. 5, ал. 2

Изискването един ВиК оператор в границите на една обособена територия е в противоречие с разпоредбата на чл. 21, ал. 1, т. 8 от Закона за местното самоуправление и местната администрация – Общинският съвет приема решения за придобиване, управление и разпореждане с общинско имущество. Освен това, след принудително присъединяване на общини към асоциациите по ВиК, жителите им ще плащат по-висока цена на ВиК услугата – единната цена, без промяна на качеството ѝ.

чл. 31

Принципът на единна цена на ВиК услуга на административната област противоречи на принципа за възстановяване на икономически обосноващите разходи, съгласно чл. 85, ал. 1, т. 4 от Проекта. Смятаме, че е необходимо да се отчитат начините на доставяне на вода, за които се извършват съответно различни разходи от ВиК операторите. По-справедливо е да се въведе единна цена според начина на доставяне на водоснабдителната услуга на територията на ВиК оператора – единна цена при гравитачно, при помпажно и при смесено доставяне.

чл. 63

Наложително е и да се предвиди бърза процедура за прилагане на по-ниска цена на водата, когато тя не отговаря на нормативните изисквания за качество.

чл. 67, ал. 2

Смятаме, че текстът „по всякакъв друг подходящ начин“ следва да бъде заменен с конкретно посочени начини, като например: местни медии, офисите за обслужване на клиенти.

чл. 77

Не става ясно кога Комисията ще публикува информацията за развитието и регулирането на ВиК услугите и сравнителния анализ за дейността на ВиК операторите – следва да бъде посочен конкретен срок.

чл. 80, ал. 3, т. 4

Отпаднал е от общите показатели за всички услуги показателят „численост на персонала спрямо броя на обслужваните потребители“, което смятаме за неправилно.

От Доклада за цялостната предварителна оценка на въздействието става ясно, че цената за достъп ще покрива постоянните разходи на ВиК операторите. Такъв разход е разходът за възнаграждения и осигуровки. Затова смятаме, че КЕВР трябва да регулира числеността на персонала спрямо броя на обслужваните потребители, както е в действащия ЗРВКУ.

чл. 80, ал. 7

Смятаме за наложително изрично да се предвидят правила за ежегодно обвързване на цените на ВиК услугите с изпълнението на показателите за качество и ефективност, както и налагане на санкции на ВиК операторите при неизпълнение на показателите.

чл. 88, ал. 1, т. 1

Категорично възразяваме срещу промяната на структурата на цените по чл. 60, ал. 1, с въвеждането на отделни цени за достъп и изразходвано количество на куб. м за всяка от трите вида услуги - доставяне на питейна вода, отвеждане на отпадъчни води и пречистване на отпадъчни води.

В Доклада за цялостната предварителна оценка на въздействието е „отчетена презумцията, че с това се цели да се осигурят финансови потоци за ВиК операторите за покриване на постоянните им разходи за поддържа на ВиК системите, независимо от фактическото ползване на съответната ВиК услуга или потребеното количество.“

В Годишния доклад на омбудсмана за 2023 г., раздел „Права на потребителите“, е посочено, че са постъпили жалби за нарушено водоснабдяване и въведени водни режими в 19 области, в 78 населени места. На интернет страницата на Министерството на регионалното развитие и благоустройството към 25.11.2024 г. е публикувана справка, от която е видно, че 255 430 потребители са с нарушено водоснабдяване, които живеят в 75 общини. Съгласно предложените текстове в Проекта, тези потребители ще трябва да плащат цени за достъп до ВиК услуги без да ползват непрекъсната вода, което не е справедливо.

Освен това, по данни от преброяването на населението, проведено през 2021 г. от НСИ, около 38,9 % или 1 657 741 жилища са необитаеми. Тези собственици на имоти,

независимо че няма да ползват ежедневно ВиК услуги, ще трябва да плащат цена за достъп, което също не е справедливо.

Предложената цена за достъп не е предвидено да е обвързана със социалната поносимост на цената на ВиК услугите. Това означава, че цените за достъп могат да бъдат увеличавани без ограничения, което е твърде обезпокоително. Още повече, че в Проекта не е заложено предоставянето на „водни помощи“ за подпомагане на „уязвимите потребители“ – задача, която Народното събрание е възложило на министъра на регионалното развитие и благоустройството с Решение, прието от 44-ото НС на 13.12.2019 г. и публикувано в ДВ, бр.100 от 2019 г.

Ако цената за достъп остане, изрично в закона трябва да се предвидят кои постоянни разходи ще покрива.

чл. 92, ал. 6

Смятаме, че **Общите условия следва да могат да се изменят и допълват и по искане на сдружения на потребителите** по Закона за защита на потребителите и юридически лица с нестопанска цел за защита на потребителите на ВиК услуги, с цел ефективна защита правата на гражданите.

чл. 93, ал. 1

Необходимо е да се добави правомощие на Комисията да осъществява контрол и по изпълнение на задълженията на ВиК операторите в одобрените общи условия по чл. 92, ал.1

чл. 113

Категорично възразяваме срещу издаването на заповед за изпълнение по чл. 410, ал. 1 от ГПК независимо от размера ѝ. На първо място, това дава възможност да се издаде заповед за 10, 20 лв. и т.н., което е абсурдно. По този начин съдебните разноски ще надхвърлят основното задължение. Необходимо е да се предвидят възможности за доброволно изпълнение, като например сключване на споразумение за разсрочено плащане на задълженията. Освен това, преди да се пристъпи към съдебни действия следва да бъде предвидена процедура за доброволно уреждане, включваща покана за доброволно изпълнение.

§ 1 от Допълнителните разпоредби

Необходимо е да се даде определение на „отворен протокол“ и „затворен протокол“ на водомери с дистанционен отчет, които термини са използвани в § 10, т. 7 и т. 9 от ПЗР.

§ 10, ал. 4, изр. второ от ПЗР

Важно е да се уточни видът на тези проверки, а именно „метрологичните“.

Необходимостта произтича от това, че има и други видове проверки, на които индивидуалните водомери се подлагат периодично или при необходимост, например за правилно свързване, за състоянието на пломбите и евентуално знаците, за изправността на самите водомери и евентуално на техните електронни модули за предаване на данни. (Съгласно действащата Наредба за топлоснабдяването например такива проверки следва да се извършват от лицето по чл. 139б, ал. 1 от Закона за енергетиката веднъж годишно, включително в имотите с уреди за дистанционно отчитане.)

§ 10, ал. 7 от ПЗР

Липсва обосновка поради каква причина се изисква всички нови индивидуални водомери да бъдат с дистанционно отчитане. Липсва и оценка за размера на допълнителната финансова тежест, която клиентите ще бъдат задължени да понесат. Предлагаме това като задължение да отпадне и да остане само възможността за дистанционно отчитане като опция, както е в момента.

Изискването за инсталиране на уреди с дистанционно отчитане с отворен протокол за отчитане на данни и изискването за предоставяне на криптиращия ключ поражда редица въпроси, като: не става ясно кое налага това изискване, каква финансова тежест ще трябва да понесат потребителите; какъв е редът за предоставяне на криптиращия ключ.

§ 10, ал. 10 от ПЗР

Смятаме, че и предаването на данните на водомерите за студена вода с дистанционно отчитане, а не само за топла вода, следва да бъде безплатно за потребителите.

Също така, **отчитането на общия и индивидуалните водомери трябва да се извършва задължително в един и същи ден по предварително съгласуван график, за който потребителите да се информират с поставяне на съобщение на сградата най-малко 3 работни дни предварително.** Съответно, предаването на отчетените данни на общия и индивидуалните водомери между ВиК операторите, лицата по чл. 139б, ал.1 и 149а, ал.1 от Закона за енергетиката и топлопреносните предприятия да се извършва в срок от 1 работен ден след датата на отчета, а не до 5 работни дни от писменото им поискване. Това е особено важно предвид коректното разпределяне и начисляване на разход за вода „общо потребление“. Срокът до 5 работни дни, и то при поискване, е прекалено дълъг, като се има предвид необходимостта от отчитането на индивидуалните водомери в качеството им на уреди за разпределение на потреблението да съвпада с датата на отчитане на общия водомер в сградите – етажна собственост.

Смятаме, че след като потребителите, независимо от финансовите им възможности, по силата на закон са задължени да направят непредвидени, високи разходи за закупуване на водомери за топла и студена вода с дистанционен отчет в определен от държавата срок, е необходимо чрез закона да им бъде гарантирано, че проблемът с начисляването и разпределението на разхода за вода „общо потребление“ ще бъде в много голяма степен решен.

Изразяваме увереност, че предложенията на институцията на омбудсмана ще бъдат обсъдени и взети предвид, с цел защита правата и интересите на потребителите на ВиК услуги.

С уважение,

**Д-Р АЙСУН АВДЖИЕВ
ГЛАВЕН СЕКРЕТАР НА
ОМБУДСМАН НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**